

Demografska slika Republike Hrvatske

Cmrk, Mateo

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Economics in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Ekonomski fakultet u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:145:902263>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-23**

Repository / Repozitorij:

[EFOS REPOSITORY - Repository of the Faculty of Economics in Osijek](#)

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera
Ekonomski fakultet u Osijeku
Preddiplomski stručni studij "Trgovina"

Mateo Cmrk

DEMOGRAFSKA SLIKA REPUBLIKE HRVATSKE

Završni rad

Završni rad iz predmeta	<i>Ekonomika</i>
	<i>narodnog gospodarstva</i>
ocjenom ocjenom	<i>izvrstan (5)</i>
Osijek	<i>24.09.</i>
	20 <i>19.</i>
	Potpis nastavnika:

RAZINA OBRAZOVANJA

Osijek, 2019.

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera
Ekonomski fakultet u Osijeku
Preddiplomski stručni studij "Trgovina"

Mateo Cmrk

DEMOGRAFSKA SLIKA REPUBLIKE HRVATSKE

Završni rad

Kolegij: Ekonomika narodnog gospodarstva

JMBAG: 00102206205

e-mail: mcmrk@efos.hr

Mentor: Izv.prof.dr.sc. Dražen Ćućić

Osijek, 2019.

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek

Faculty of Economics in Osijek

Undergraduate Professional Study “Market”

Mateo Cmrk

DEMOGRAPHIC PICTURE OF THE REPUBLIC OF CROATIA

Final paper

Osijek, 2019.

IZJAVA

O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI, PRAVU PRIJENOSA INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA, SUGLASNOSTI ZA OBJAVU U INSTITUCIJSKIM REPOZITORIJIMA I ISTOVJETNOSTI DIGITALNE I TISKANE VERZIJE RADA

1. Kojom izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je Završni rad isključivo rezultat osobnoga rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu. Potvrđujem poštivanje nepovredivosti autorstva te točno citiranje radova drugih autora i referiranje na njih.
2. Kojom izjavljujem da je Ekonomski fakultet u Osijeku, bez naknade u vremenski i teritorijalno neograničenom opsegu, nositelj svih prava intelektualnoga vlasništva u odnosu na navedeni rad pod licencom Creative Commons Imenovanje – Nekomercijalno – Dijeli pod istim uvjetima 3.0 Hrvatska.
3. Kojom izjavljujem da sam suglasan/suglasna da se trajno pohrani i objavi moj rad u institucijskom digitalnom repozitoriju Ekonomskoga fakulteta u Osijeku, repozitoriju Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku te javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15).
4. Izjavljujem da sam autor/autorica predanog rada i da je sadržaj predane elektroničke datoteke u potpunosti istovjetan sa dovršenom tiskanom verzijom rada predanom u svrhu obrane istog.

Ime i prezime studenta/studentice: Mateo Cmrk

JMBAG: 0010220620

OIB:62699164136 e-mail za kontakt: cmrk.mateo@gmail.com

Naziv studija: Preddiplomski stručni studij Trgovina

Naslov rada: Demografska slika Republike Hrvatske

Mentor/mentorica rada: Izv.prof.dr.sc. Dražen Ćućić

U Osijeku, 19.09.2019. godine

Potpis

SAŽETAK

Prostorni razmještaj i kretanje stanovništva daje cjelokupnu demografsku sliku nekog stanovništva. Kretanje stanovništva uvjetovane su demografskim tranzicijama i to kroz tri faze: predtranzicijskom, tranzicijskom i posttranzicijskom fazom. Populacijskom politikom djeluje se na prirodno i mehaničko kretanje stanovništva prema željenom demografskom tijeku i demografskim procesima. Demografski procesi su rezultat prošlih kretanja stanovništva, Demografske promjene usko su povezane sa ekonomskim rastom ali i ostalim granama. Trenutno stanje demografske slike Republike Hrvatske iznimno je loše. Stanovništvo. Projekcije budućnosti demografske slike Republike Hrvatske nagovještavaju demografsku katastrofu, odnosno neodrživost po gospodarski rast. Na demografsku sliku utječu razni uzroci poput: prirodnog starenja stanovništva, prirodnog prirasta stanovništva, migracija, depopulacija, nezaposlenosti i drugih. Lokalna i regionalna područja su se odlučila na popravljjanje demografske slike sa subvencijama iz vlastitog proračuna, niz je brojnih primjera. Država također pokušava popraviti demografsku sliku populacijskim i obiteljskim politikama. Ciljevi ovog rada su pobliže objasniti ključne pojmove povezane s demografijom, demografskom tranzicijom, njenim etapama, prikazati demografsku sliku Republike Hrvatske od njenog osamostaljenja te analizirati uzroke negativne slike Republike Hrvatske. Svrha rada je istražiti demografsku sliku Republike Hrvatske, kao i pozitivne primjere u Hrvatskoj s kojima se pokušava ublažiti negativna demografska slika te mjere kojima se demografska slika može unaprijediti.

Ključne riječi: Demografska slika RH, demografija, negativna demografska slika RH, mjere za poticanje demografske slike

ABSTRACT

Spatial exchange and population movement gives a cloying demographic picture of a population. Population movements are conditioned by demographic transitions and through three phases: the pre-transition, transition and post-transition phases. Population political action acts on the natural and mechanical movement of the population towards the iron demographic course and demographic processes. Demographic processes have been the result of past population movements, and Demographic change has taken advantage of economic growth or other branches. The current state of demographic images of the Republic of Croatia is extremely poor. Population. Projections of the future demographic images of the Republic of Croatia signal a demographic catastrophe, that is, unsustainability in economic downturn. The demographic picture is influenced by different ages such as natural population aging, natural population growth, migration, depopulation, unemployment and others. Local and regional areas have decided to improve the demographic picture with subsidies from their own budgets, below are numerous examples. The state is also trying to fix the demographic picture with population and family policies. Goals of this final paper are to explain more closely the key concepts related to demography, demographic transition, its stages, to present the demographic picture of the Republic of Croatia since its independence, and to analyze the causes of the negative image of the Republic of Croatia. The purpose of the paper is to investigate the demographic picture of the Republic of Croatia, as well as positive examples in Croatia that try to mitigate the negative demographic picture and measures that can improve the demographic picture.

Key words: Demographic picture of the Republic of Croatia, demography, negative demographic picture of the Republic of Croatia, measures to stimulate the demographic picture

Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. Metodologija rada.....	2
2.1. Predmet istraživanja.....	2
2.2. Metode istraživanja.....	2
3. Demografija, demografske tranzicije i populacijska politika	3
3.1. Demografija i njena povezanost s ostalim granama	3
3.2. Demografske tranzicije.....	3
3.2.1. Predtranzicijska etapa	5
3.2.2. Tranzicijska etapa	5
3.2.3. Posttranzicijska etapa	6
3.3. Populacijska politika.....	7
4. Demografska slika Republike Hrvatske	10
4.1. Demografska slika Republike Hrvatske	10
4.1.1. Sadašnja demografska slika Republike Hrvatske	10
4.1.2. Buduća demografska slika Republike Hrvatske	14
4.2. Uzroci negativne slike u RH.....	17
4.3. Primjeri dobre prakse RH	18
4.4. Mjere za poticanje pozitivne demografske slike	19
5. Rasprava	21
6. Zaključak.....	22
Literatura.....	23

1. Uvod

Demografija je također poznata kao znanost o stanovništvu. Ona proučava pravilnosti, odnosno nepravilnosti u kretanju stanovništva. Odnosi međusobnog kretanja stanovništva s drugim pojavama pojedine države, također se utvrđuju demografijom. Sama demografija vrlo je usko povezana s gospodarskim razvojem pojedine države. Tako je, primjerice, loša demografska slika uglavnom praćena kontrakcijom gospodarstva i obrnuto.

Demografska slika u Republici Hrvatskoj je u lošem stanju, popraćeno negativnim migracijskim saldonom dugi niz godina, slabim prirodnim prirastom i sve većem broju odseljenog stanovništva. Projekcija buduće demografske slike nagovještava pogoršanje cjelokupnog stanja u Republici Hrvatskoj, procjenjuje se da će stanovništvo Hrvatske većinski činiti ljudi stariji od 65 i više godina te da će se broj stanovnika smanjiti prvo za 20%, a potom i za 40%.

Lokalna i regionlana područja potiču rast stanovništva raznim mjerama i subvencijama, odnosno naknadama za novorođenu djecu, besplatne vrtiće i škole i potporama za obnove stanova i kuća. Vlada Hrvatske također pokušava većim subvencijama potaknuti mlade na kupovinu stanova i kuća, te tako utjecati na što brže osamostaljenje.

Postoji još puno mjera i primjera kojima Hrvatska može reagirati na trenutno demografsko stanje s populacijskim i obiteljskim politikama. Glavni cilj obiteljske politike trebao bi se temeljiti na blagostanju roditelja i djece.

2. Metodologija rada

2.1. Predmet istraživanja

Predmet istraživanja u ovom završnom radu su demografija, demografska tranzicija, populacijska politika, demografska slika Republike Hrvatske, uzroci negativne demografske slike, mjere za poticanje pozitivne demografske slike te primjeri dobre prakse u Republici Hrvatskoj

2.2. Metode istraživanja

U završnom radu koristilo se više metoda, kao što su metoda analize, dedukcije i sintetičke metoda. Metoda analize korištena je za raščlanjivanje složenijih pojmova, dok je metoda dedukcije korištena radi mogućnosti budućih predviđanja. Sintetička metoda koristila se pri objašnjavanju općenitih pojmova, te potom povezivanju s ostalim temama. U radu su korišteni podaci iz raspoložive stručne literature

3. Demografija, demografske tranzicije i populacijska politika

3.1. Demografija i njena povezanost s ostalim granama

Društvena znanost o stanovništvu, odnosno demografija proučava prostorni razmještaj stanovništva i njihovo kretanje kako prirodno tako i mehaničko. Također, obuhvaća i proučavanje o promjenama u demografskim socio-ekonomskim i ostalim strukturama stanovništva.

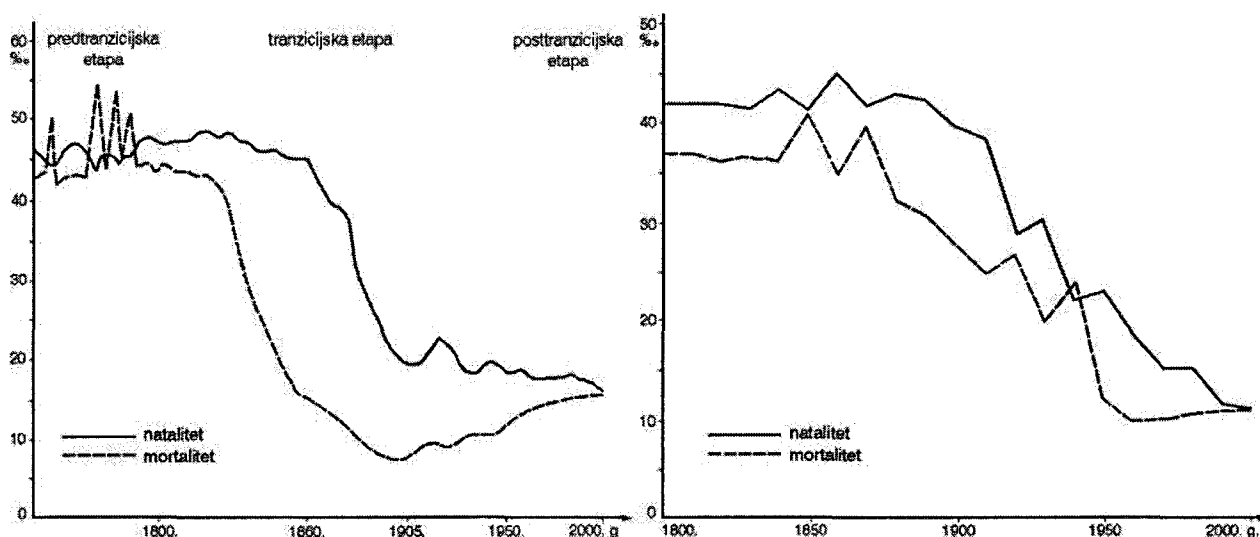
Demografija se sastoji od dva razdoblja: tradicionalni i suvremeni. Tradicionalno razdoblje demografije nije imalo bitnu potrebu za povezivanjem s drugim društvenim znanostima, već je bilo temeljeno na užoj definiciji predmeta demografije. Orijentacija tradicionalne demografije bila je problematika strukture stanovništva prema spolu i dobi i prirodnog kretanja stanovništva, tj. proučavala je prvenstveno ono što je čisto demografsko, takozvano „pure demography“. Dok se s druge strane, suvremeno razdoblje demografije temelji na kompleksniji pojam demografskog razvoja. Zbog specifičnosti demografskih promjena i procesa, odnosno društveno-gospodarske i povijesne uvjetovanosti, zahtijeva konstantno komuniciranje s ostalim društvenim znanostima, prvenstveno sa sociologijom i ekonomijom, no i sa statistikom. Povezanost demografije s ostalim društvenim znanostima pridonio je boljem razumijevanju sadašnjih populacijskih problema s kojima se susreću visoko natalitetna i nisko natalitetna područja, točnije pojedine zemlje. U razdoblju nakon 1950. godine, demografija je zahvaljujući vlastitom razvoju dala izuzetan doprinos povećanju ukupnog znanja o metodologiji i teoriji demografije za ostale znanosti, prije svega za ekonomiju, socijalnu povijest, socijalnu geografiju, sociologiju itd.

3.2. Demografske tranzicije

Kako navodi Wertheimer-Baletić, Adophe Landry 1909. godine je prvi obrazložio teoriju demografske tranzicije. Demografska tranzicija promatra razvoj stanovništva kroz procese prijelaznog razdoblja s visokih razina stopa nataliteta i mortaliteta na niske stope. Etape koje se koriste u demografskoj tranziciji su: predtranzicijska, tranzicijska i posttranzicijska etapa.

Hrvatska također prati tri etape demografske tranzicije, te tako prva etapa traje sve do 1880., tj. dok nije počelo tranzicijsko razdoblje koje se zadržava sve do 1980.. Naposljetku nastupa posttranzicijsko razdoblje početkom 1980. godine.

„Demografska je tranzicija u Hrvatskoj otpočela 1880-ih godina padom općih stopa mortaliteta ispod 30 umrlih na 1000 stanovnika (petogodišnji i desetgodišnji prosjeci ove stope nikada prije nisu bili ispod 30, kao što nakon 1880., s izuzetkom ratnih godina, opća stopa mortaliteta nije bila iznad 30!), a 1930-ih, padom općih stopa nataliteta ispod 30 živorođenih na 1000 stanovnika (petogodišnji i desetgodišnji prosjeci opće stope nataliteta, uglavnom, su stagnirali na značajno većoj razini od 30 živorođenih na 1000 stanovnika do 1930. godine, kao što nakon te godine strmo padaju, čak su i u vrijeme „baby booma“ znatno ispod te „granice“), ušli smo u središnju podetapu demografske tranzicije, s početkom usporavanja (do tada visoke) stope prirodnoga prirasta i završetkom dominirajuće mlade dobne strukture, a pripremom za ubrzano demografsko starenje, koje će otpočeti 1950-ih godina sa završetkom tranzicije mortaliteta (opća stopa mortaliteta ispod 15 umrlih na 1000 stanovnika), a naglo ubrzati 1980-ih kada je završila i tranzicija nataliteta (opća stopa ispod 15 živorođenih na 1000 stanovnika)!“ (Gelo J. 2012.,1)

Slika 1 opći model zapadnoeuropskih zemalja i Hrvatske

Izvor: <http://www.enciklopedija.hr/>, pristupljeno 11.09.2019.

Iz Slike 1 može se uočiti kako stope mortaliteta kako u zapadnoeuropskim zemljama, tako i u Hrvatskoj u predtranzicijskoj etapi rastu, potom padaju u tranzicijskoj, a u posttranzicijskoj etapi se stabiliziraju. Stopa nataliteta u svakoj etapi donekle prati stopu mortaliteta.

3.2.1. Predtranzicijska etapa

Predtranzicijska etapa, tj. prva etapa koja se još naziva i etapa visokih potencijala rasta, obuhvaća dugo razdoblje, obilježeno krajem 17. stoljeća, odnosno početkom 18. stoljeća, sve do pojave industrijske revolucije u 19. stoljeću (Wertheimer-Baletić, 2015.). Ima svojstva prirodnog gospodarstva, prema proizvodnji i razmjernoj potrošnji. Najpoznatija je po visokim stopama mortaliteta i nataliteta. Stopa rasta bila je jednaka nuli, zbog velikog broja umrlih i rođenih (prosječno iznad 40 umrlih i rođenih na 1000 stanovnika). Stopa mortaliteta je znala i malo oscilirati zbog mnogobrojnih utjecaja, poput velikog broja siromaštva, nedostatka hrane, raznih bolesti i epidemija, te općenito kratkim životnim vijekom stanovništva. Predviđanja stanovništva u takvim uvjetima su nekontrolirana i spontana. U dokazanim činjenicama, s pojavom visokog mortaliteta dolazi i visoki natalitet, te svako društvo koje se suočava s visokom stopom mortaliteta prije moderne ere, kako bi preživjelo mora imati i izrazito visoku stopu nataliteta. „Sva su takva društva organizirana tako da bi imala visok natalitet. Religiozne doktrine i vjerovanja, moralne norme, zakoni, obrazovanje, lokalni običaji, napose ženidbeni običaji, organizacija obitelji, podjela rada unutar obitelji, – svi su usmjereni u uvjetima visokog mortaliteta, na postignuće visokog nataliteta.“ (Wertheimer-Baletić A., 2015, 15, prema Notesteinu, 1945: 39)

3.2.2. Tranzicijska etapa

Početak demografske tranzicijske etape prvi put se obilježava u Francuskoj, u polovici 18. stoljeća, dok se u ostalim europskim zemljama počela javljati nešto kasnije, u prvoj polovici 19. stoljeća. Tranzicijska etapa smjestila se između dviju etapa, predtranzicijske etape i posttranzicijske etape. U toj etapi se procesima industrijalizacije, urbanizacije i poboljšanju obrazovanja, prilagođava razvoj stanovništva. Tranzicijska etapa je podijeljena u tri podetape: ranu tranzicijsku, središnju i kasnu tranzicijsku podetapu (Wertheimer-Baletić, 2015.).

Rani početak prve podetape zabilježio je ponajprije smanjivanje mortaliteta, a nedugo zatim i nataliteta. Nagli pad stopa mortaliteta, prvenstveno zbog značajnijih promjena u zdravstvu, medicinskim otkrićima, higijenskim uvjetima života, izvorima hrane, sustavu obrazovanja, rezultirao je demografskom ekspanzijom. (Wertheimer-Baletić, 2015.)

Drugu podetapu, uz raniji pad stopa mortaliteta, bitno je obilježilo smanjivanje nataliteta. Stoga se još i naziva razdoblje smanjenja nataliteta. Tendencija smanjivanja nataliteta ne znači i

smanjivanje stope prirodnog prirasta stanovništva. Pad stope mortaliteta bio je nešto veći od pada nataliteta, te iz tog razloga i dalje se povećava stopa prirodnog prirasta stanovništva. Bitan utjecaj na smanjivanje nataliteta u razdoblju druge podetape imao je proces modernizacije društva, urbanizacija naselja, industrijalizacija gospodarstva i dr. (Wertheimer-Baletić, 2015.). Sa sve većim brojem djece u obitelji koju je trebalo školovati i prehraniti to je bilo gotovo nemoguće. Smanjenju nataliteta također su pridonijeli nepovoljni ekonomski uvjeti i uvjeti preživljavanja.

Treća podetapa, odnosno kasna tranzicijska podetapa nastavlja već započete značajne procese. U odnosu na prethodne etape, smanjivanje nataliteta odvija se puno brže nego što je smanjivanje mortaliteta. Razlog tome uvelike ima prirodno starenje stanovništva, te je tako povećan udjel staračkog stanovništva od 65 i više godina (Wertheimer-Baletić, 2015.). Starenjem stanovništva, prirodni prirast počeo se smanjivati, pri čemu se stope nataliteta i mortaliteta počinju vraćati u ravnotežu, tj. stabiliziraju se. Značajno povećanje primjene modernih sredstava kontracepcije imaju vrlo važan faktor u smanjivanju stope nataliteta. To dovodi do primjene kontrole fertiliteta u sklopu braka, koja rezultira sve manjim brojem djece u obitelji. Kontracepcija je bila samo jedan od brojnih čimbenika koje su bitno djelovale na smanjivanje nataliteta. „kao odgovor na drastične promjene u socijalnom i ekonomskom ambijentu koje su radikalno promijenile motive i ciljeve ljudi u pogledu veličine obitelji.“ (Wertheimer-Baletić A., 2015,17, prema Notesteinu, 1953., 16). Smanjivanje je započelo u prethodnoj podetapi, a nastavlja se i u posttranzicijskoj etapi.

3.2.3. Posttranzicijska etapa

Razdoblje koje nastaje nakon tranzicijske etape, naziva se posttranzicijska etapa ili etapa nakon demografske tranzicije. „Nakon završetka etape demografske tranzicije u zapadnoeuropskim zemljama slijedi treća etapa u modelu povijesnog razvoja stanovništva, etapa poslije demografske tranzicije ili posttranzicijska etapa“ (Wertheimer Baletić, 2015., 18)

Niska stopa nataliteta i mortaliteta na podjednakoj razini, te vrlo nizak prirodni prirast stanovništva glavna su obilježja posttranzicijske etape. Prvenstveno se razvilo u nerazvijenijim zemljama. Notestein kako navodi Wertheimer Baletić posttranzicijsku etapu nazivu „tipom početnog smanjenja stanovništva“ što bi značilo pad stope nataliteta ispod razine stope mortaliteta, odnosno smanjenja ukupnog stanovništva. Posttranzicijsku etapu obilježava

dugoročni kontinuitet, pri čemu se misli na raniji nastavak trenda smanjivanja stope nataliteta ili fertiliteta.

“Stope nataliteta koje su i dalje u opadanju postigle su nisku razinu ispod 14 promila, a u većini navedenih zemalja pokazale su tendenciju daljnjeg dosta strmog smanjivanja prema razini od prosječno svega oko 10 promila, a u nekim zemljama i ispod te razine. Stopa mortaliteta relativno je niska i sve je više određena starenjem populacije i medicinskim inovacijama koje djeluju na produženje života, a tendira uslijed starenja stanovništva stabilizaciji i laganom povećanju. Zbog takvih promjena u sastavnicama prirodnog kretanja stanovništva, prirodni se prirast i dalje smanjivao i ne samo približio nultoj razini već je u nekim zemljama dobio i negativan predznak, „prešao“ je u prirodno smanjenje stanovništva.” (Weltheimer Baletić, 2015., 21).

3.3. Populacijska politika

U nerazvijenim zemljama, ali i u onim razvijenima, kao integralni dio ekonomske i socijalne politike sve češće se javlja populacijska politika u svom suvremenom značenju. Populacijska politika je racionalan skup mjera ili akcija kojima se djeluje na prirodno i mehaničko kretanje stanovništva prema željenom demografskom tijeku i demografskim procesima. A društvena zajednica nastoji uskladiti te mjere s već postojećim političkim, socijalnim, ekonomskim, odnosno demografskim ciljevima.

Dinamični aspekt populacijske politike koji je naglašen u kontekstu društvenog razvitka, može protumačiti na dva načina i to u širem i užem smislu. U užem smislu razvoj se odnosi samo na kvantitativne dimenzije, točnije populacijska politika u sastavnom dijelu prirodnog prirasta stanovništva važnost pridaje samo natalitetu. Dok se u širem smislu to znači poboljšanje nekih svojstva populacije važnih za opći društveni i ekonomski, tj. gospodarski razvoj.

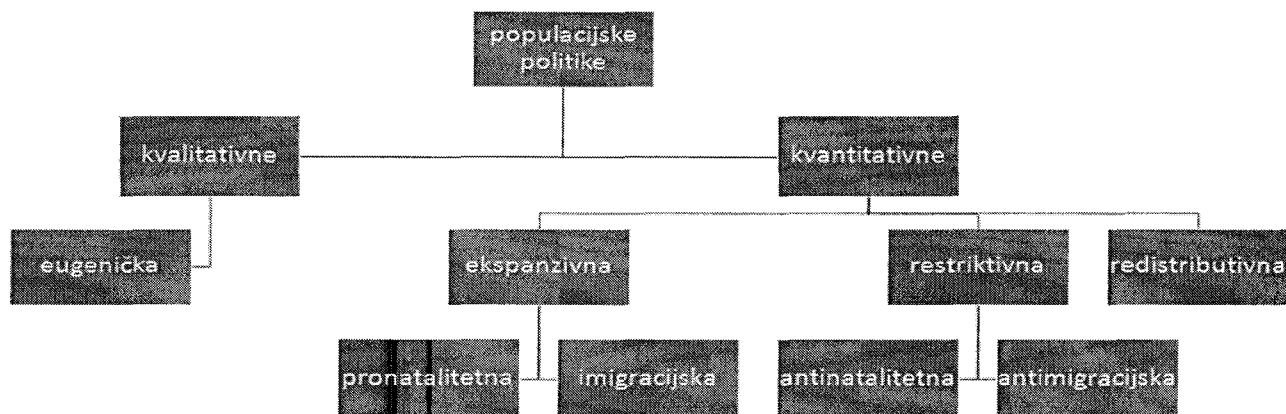
„Ukupan proces definiranja i realizacije populacijske politike može se podijeliti u sljedeće etape:

- 1) Upoznavanje i analiza stanja i razvoja osnovnih elemenata ukupnog demografskog razvitka za koji se ocjenjuje da je nepovoljan i da je došao u sukob s ukupnim društvenima i gospodarskim razvojem, pa je neophodna društvena intervencija u demografski razvitak

- 2) Definiranje ciljeva populacijske politike koji se žele dugoročno ostvariti, odnosno izbor odgovarajućeg tipa **populacijske politike**
- 3) Mjere, odnosno, sredstva kojima se postavljeni ciljevi žele ostvariti te njihova sustavna primjena
- 4) Stalno praćenje i analiza postignutih rezultata populacijske politike te eventualna korekcija nekih njezinih elemenata ukoliko se postavljeni ciljevi ne ostvaruju“ (Milinković D., 1996., 104)

Prva etapa definiranja i realizacije populacijske politike je pripremna faza, druga, zajedno s trećom čine njenu svrhu, dok je četvrta završna etapa, tj. ona koja će ukazati na određeni stupanj uspješnost i dužinu vremenskog trajanja populacijske politike. Mjere koje imaju obiteljski karakter, te podižu kvalitetu obiteljskog standarda, a po svojim svojstvima su pronatalitetnog karaktera, kao što su: porezne olakšice za djecu, dječji doplatak, subvencioniranje školovanja, plaćeni dopusti i drugo, smatraju se temeljnim mjerama populacijske politike. (Milinković, 1996)

Kako navodi Warren Thompson populacijsku politika prema cilju podijeljena je na četiri osnovna tipa: „ekspanzivna populacijska politika (pronatalitetna i imigracijska), restriktivna (antinatalitetna i emigracijska), redistributivna, eugenička.“ (Milinković D., 1996.) Sljedeća slika grafičkim putem ponajbolje prikazuje Thompsonovu podjelu razgrananu na kvalitativne i kvantitativne karaktere politike.

Slika 2 Grafički prikaz podjele populacijske politike prema Warrenu Thompsonu

Izvor: <https://www.e-sfera.hr/>, pristupljeno 10.09.2019.

U Slici 2 vidljivo je da su ekspanzivna, restriktivna i redistributivna kvantitativnog karaktera, dok je eugenička kvalitativnog.

Ekspanzivna i restriktivna su usmjerene na promjene razvoja broja stanovnika, u obimu tih promjena ili njihovom tempu. Cilj redistributivne populacijske politike je demografski razmještaj stanovništva najčešće zbog nekih vojnih i gospodarskih razloga. Eugenička teži zaštiti biološke kvalitete stanovništva, fizičke i mentalne. Svaki od tipova populacijske politike uključuje nešto od drugog tipa, te se oni više ili manje prožimaju i nadopunjuju jedna drugu. Stoga, niti jedna od spomenutih politika, bilo kvantitativnih ili kvalitativnih, nije u potpunosti nezavisna.

4. Demografska slika Republike Hrvatske

4.1. Demografska slika Republike Hrvatske

Hrvatska je svojom gustoćom naseljenosti od 76 st./km² uz zemlje poput Norveške, Finske, Bugarske, Irske, jedna od rjeđe naseljenih europskih zemalja. Na razvoj stanovništva i demografsku sliku Hrvatske u posljednjih 150 godina utjecalo je više čimbenika, prije svega intenzivno iseljavanje radno sposobne snage u inozemstvo, ratovi, nezaposlenost i drugi. Stanovništvo Hrvatske se u posljednjih 150 godina udvostručilo, no to nije značajan porast ukoliko se uspoređuje s ostalim zemljama. Stanovništvo je ulaskom u prvu etapu demografske tranzicije raslo, sve do početka 20 stoljeća, kada počinju migracije stanovnika i Prvi svjetski rat. Oporavak je trajao kratko, izbjavanjem Drugog svjetskog rata uslijedilo je ponovno smanjenje stanovnika. Hrvatsku je obilježio još jedan rat, Domovinski, kojemu se pripisuje treće smanjenje ukupnog broja stanovnika, što zbog visokog broja umrlih, što zbog migracija ljudi od kojih se mnogi nisu niti vratili. Demografsku sliku RH obilježavaju procesi starenja stanovništva, depopulacija te prostorna podjela stanovništva.

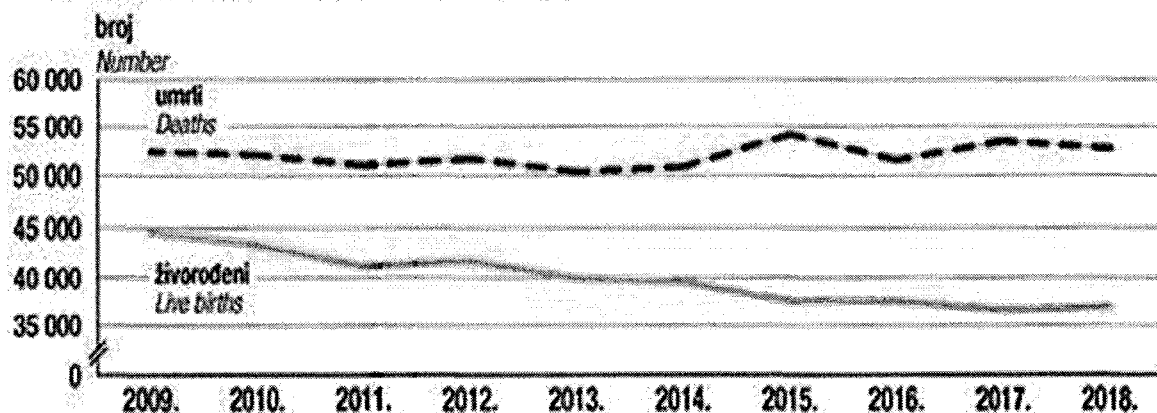
Hrvatska je posljednji put imala pozitivnu stopu prirodnog prirasta još 1990. godine, kada je živorođenih bilo oko 2000 više u odnosu na umrlih. Nakon toga, Hrvatska konstantno bilježi pad prirodnog prirasta u sve većem i većem broju, izuzetak je bilo pojavljivanje baby boom fenomena 1996. i 1997. godine.

4.1.1. Sadašnja demografska slika Republike Hrvatske

Trenutna demografska slika Hrvatske nagovještava demografsku katastrofu. Prema podacima iz 2018. godine broj živorođenih iznosio je samo 37 tisuća, dok je broj umrlih iznosio približno 53 tisuće. Prvi veći negativni prirodni prirast zabilježen je 2002. godine, a u 2017. godini je zabilježen najveći. Takve brojke upućuju na promjene u trendovima; prosječna dob majki pri prvom porodu iznosi 28.9 godina, što je 4.6 godina više nego u 1990. godini. Na to su utjecali mnogi socioekonomski čimbenici, poput uključivanja žena na tržište rada, većih udjela u visokoškolskom obrazovanju, ali i sve kasnijem napuštanju roditeljskog doma. Veliki značaj ima i sklapanje brakova; naime, muškarci i žene se u brak upuštaju u sve starijoj dobi. Razlog tome je sličan kao i u prethodnom trendu, a to je sve kasnije osamostaljivanje mladih, povezano sa zamašnom stopom nezaposlenosti. U odnosu na 1990. godinu dob muškaraca koji sklapaju brak

porasla je 4.3 godine, odnosno dob žena za 5.3 godina. Sljedeća slika prikazuje kretanje prirodnog prirasta, odnosno broj živorođenih i umrlih u razdoblju od 2009. do 2018. godine

G-1. PRIRODNO KRETANJE STANOVNIŠTVA OD 2009. DO 2018.
NATURAL CHANGE IN POPULATION, 2009 – 2018

Slika 3 Prikaz stope prirodnog prirasta u razdoblju od 2009. do 2018. godine

Izvor: <https://www.dzs.hr/>, pristupljeno 17.09.2019.

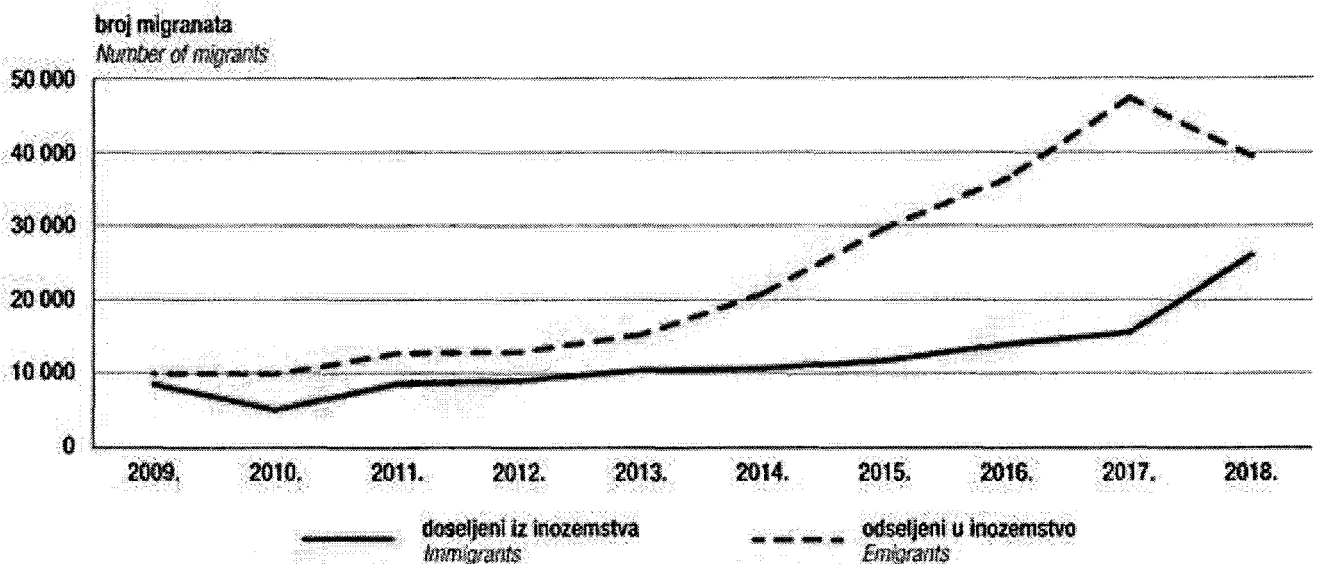
U Slici 3 vidljiva su kretanja prirodnog prirasta od 2009. godine do 2018. Broj živorođenih je u konstantnom padu, dok broj umrlih održava stabilnost, potom raste. Najveća razlika između živorođenih i umrlih bila je u 2017. godini kada je broj živorođenih iznosio oko 36 tisuća, a broj umrlih oko 54 tisuće.

Demografsku sliku Hrvatske donekle popravljaju Splitsko-dalmatinska županija, tako je primjerice u splitskom rodilištu u 2018. godini rođeno 4532 novorođenčadi, što je za oko 600 više nego li ih je rođeno u Zagrebu. Negativan prirodni prirast zabilježen je u gotovo svim gradovima i općinama, odnosno u njih 492, dok je samo u 58 (11 gradova i 47 općina) bilo više rođenih nego li umrlih. Dodatni negativni utjecaj na fertilitet može se prepisati ekonomskoj recesiji, nezaposlenosti, padanju životnog standarda itd.

Jedan od glavnih čimbenika loše demografske slike, svakako su migracije stanovništva. Hrvatska unazad zadnjih 10 godina bilježi negativni migracijski saldo. U 2009. godini bilo je 1472 više odseljenog stanovništva iz Hrvatske nego li je bilo doseljenog. Taj negativni migracijski saldo svake godine je sve više i više rastao, sve do 2018. kada je pao. Rast negativnog migracijskog salda zasigurno se može prepisati ulaskom Hrvatske u Europsku Uniju.

Ulaskom Republike Hrvatske u Europsku Uniju migracije su se znatno povećale. Otvaranjem granica članica EU, odnosno slobodnom kretanju radnika, otvorila se mogućnost zapošljavanja radno sposobnog stanovništva u inozemstvu. Veliki broj stanovništva se odlučilo za takav potez, te se već u prvoj godini (2014.) bilježi 20,9 tisuća odseljenih, tj. imala je negativan migracijski saldo od 10 220 stanovništva, što je skoro 2,5 puta više nego u prethodnoj godini. Ta brojka je svaka godine sve više rasla, te se u 2017. godini broj odseljenih Hrvata popeo na 47.4 tisuće, a negativni migracijski saldo iznosio je 31 799, trostruko veći nego u spomenutoj 2014. godini kada je zabilježen prvi veći negativni migracijski saldo. Negativni migracijski saldo pao je u 2018. zbog povećanog broja doseljenog stanovništva, iznosio je 13 486, što je i dalje veće za gotovo 10 puta od bazne 2009. godine

G-1. SALDO MIGRACIJE STANOVNIŠTVA REPUBLIKE HRVATSKE S INOZEMSTVOM OD 2009. DO 2018.
NET MIGRATION OF POPULATION OF REPUBLIC OF CROATIA WITH FOREIGN COUNTRIES, 2009 – 2018

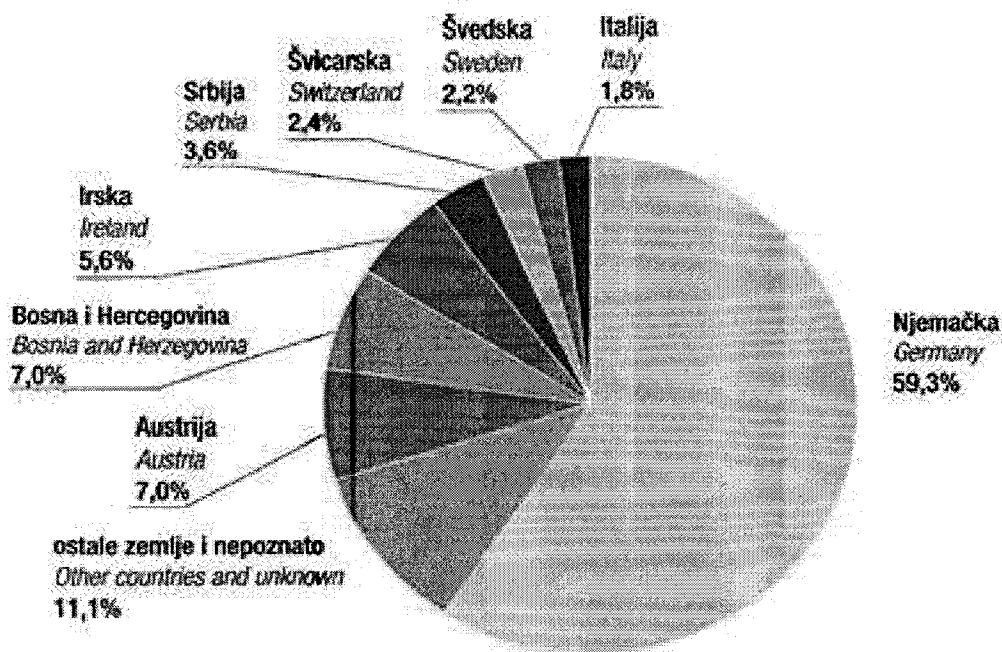
Slika 4 Migracije stanovništva u inozemstvo i u Hrvatsku

Izvor: <https://www.dzs.hr/>, pristupljeno 17.09.2019.

U Slici 4 vidljiv je broj stanovništva odseljenih u inozemstvo, odnosno broj doseljenih u Hrvatsku. Zanimljiv podatak je 2017. godina u kojoj razlika između odseljenih i doseljenih iznosi nešto više od 30 tisuća ljudi. Hrvatska također bilježi i broj doseljenog stanovništva, ali u ne tolikoj mjeri kao što je slučaj sa odseljenim. U potrazi za radnom snagom, koja je emigrirala, taj trend bi se mogao u skorijoj budućnosti promijeniti kao što je vidljivo u 2018. godini

Ne uključujući Bosnu i Hercegovinu destinacije u kojima ima najviše odseljenih Hrvata su prvenstveno Njemačka, zatim Austrija i Irska, a sve češće se stanovništvo odlučuje za skandinavske zemlje, poput Švedske. Sljedeća slika prikazuje postotak odseljenih Hrvatskih državljana u inozemstvo prema određenim zemljama.

G-2. HRVATSKI DRŽAVLJANI ODSELJENI U INOZEMSTVO U 2018. PREMA ZEMLJI ODSELJENJA
CROATIAN CITIZENS EMIGRATED ABROAD, BY COUNTRY OF NEXT RESIDENCE, 2018

Slika 5: Hrvatski državljani odseljeni u inozemstvo u 2018. godini prema zemlji odseljenja

Izvor: <https://www.dzs.hr/>, pristupljeno 17.09.2019.

Slika 5 grafičkim putem prikazuje odseljene Hrvatske državljane prema zemlji odseljenja u 2018. godini. Vidljivo je da se Hrvati najviše odlučuju za odlazak u Njemačku u koju se odselilo čak njih 59.3%, dok je druga Austrija s 7%, te Irska s 5.6% odseljenog stanovništva

Migracijama u spomenute zemlje, ali i ostale zemlje iz Europske Unije, broj hrvatske djece je u prvih pet godina narastao za više od 60%. U 2017. broj novorođenčadi u Hrvatskoj pao je na najnižu razinu unazad 70 godina, dok je broj novorođenčadi u Njemačkoj prešao brojku od 4000.

4.1.2. Buduća demografska slika Republike Hrvatske

Migraciju stanovništva izuzetno je teško predvidjeti zbog svoje ovisnosti o gospodarskim i političkim kretanjima, te velikog broja nepredvidivih promjena. Republici Hrvatskoj prijete demografska katastrofa u bližoj budućnosti. Zbog iseljavanja iz sela i nagle urbanizacije, Hrvatska je primorana na redistributivnu populacijsku politiku. Na nejednakost između ruralnih i urbanih područja i neuravnotežen regionalni razvoj utjecaj je uvelike imala urbanizacija.

„Predviđanje budućih demografskih promjena veoma je važno u uvjetima nisko-natalitetnog područja kakva je Hrvatska, gdje je sadašnji broj rođenja nedovoljan za obnavljanje stanovništva, u kojem je starenje stanovništva ocijenjeno kao veliki izazov socijalne politike, gdje imigracija ima ograničen utjecaj na usporavanje starenja stanovništva i demografski rast, u kojem bi sistem mjera i akcija društva morao biti prisilno sveobuhvatan s obzirom na mnogobrojne aspekte ljudskog života na koje se odnose demografske promjene.“

(Grizelj, M., Akrap, A., 2011., 7.)

Projekcijama o stanovništvu osigurava se dostatna prilagodljivost društva demografskim promjenama, prije svega u oblikovanju socijalne, obrazovne, gospodarske i drugih makroekonomskih politika. Uz broj stanovnika bitna odrednica u navedenim politikama je i dob, odnosno spol (Akrap, 2015, 861).

Grad/županija	Broj stanovnika 2011. i projicirani do 2051. godine				
	2011.	2021.	2031.	2041.	2051.
Zagrebačka	317.606	324.867	327.532	325.986	321.871
Krapinsko-zagorska	132.892	128.879	123.207	115.566	106.798
Sisačko-moslavačka	172.439	150.230	126.037	99.367	71.784
Karlovačka	128.899	116.311	102.913	88.661	73.893
Varaždinska	175.951	172.553	166.621	158.221	148.008
Koprivničko-križevačka	115.584	111.481	106.128	99.124	91.206
Bjelovarsko-bilogorska	119.764	109.920	99.028	86.295	72.738
Primorsko-goranska	296.195	287.181	272.590	255.036	238.860
Ličko-senjska	50.927	43.577	36.630	29.710	22.715
Virovitičko-podravska	84.836	78.281	70.764	61.451	51.217
Požeško-slavonska	78.034	69.809	61.067	50.754	39.601
Brodsko-posavska	158.575	148.032	136.727	122.576	106.496
Zadarska	170.017	173.513	176.267	178.038	179.715
Osječko-baranjska	305.032	293.087	276.336	254.088	229.136
Šibensko-kninska	109.375	97.548	85.973	73.520	61.194
Vukovarsko-srijemska	179.521	165.647	150.177	131.398	110.394
Splitsko-dalmatinska	454.798	446.244	434.294	415.360	392.471
Istarska	208.055	205.481	199.256	190.885	182.207
Dubrovačko-neretvanska	122.568	120.614	118.241	114.560	110.238
Međimurska	113.804	111.459	107.488	101.644	94.256
Grad Zagreb	790.017	796.835	787.113	771.259	752.066
Hrvatska	4.284.889	4.151.550	3.964.385	3.723.497	3.456.866
Indeks 2051/2011. = 100,0					

Tablica 1: Projekcija broja stanovnika po županijama u Hrvatskoj

Izvor: Akrap, A., (2015.): Demografski slom Hrvatske do 2051.; Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb

Iz tablice 1 može se vidjeti kako gotovo sve županije imaju smanjenje broja stanovnika, čak šest županija ima smanjenje između 20 i 40%. A samo dvije županije imaju rast broja stanovnika, to su Zadarska i Zagrebačka županija sa mizernim rastom od 5 %, odnosno 1%

Predviđanja su da će Hrvatska do 2051. godine imati nešto malo manje od 3,5 milijuna stanovnika. To bi značilo da bi Hrvatska imala za gotovo 20% manje stanovnika u odnosu na 2011. godinu.

Hrvatska						
Dobne grupe	Broj stanovnika					Indeks 2051/2011 = 100,0
	2011.	2021.	2031.	2041.	2051.	
0 – 14 godina	652.428	600.622	527.491	464.412	420.669	64,48
15 – 64 godina	2.873.828	2.662.624	2.433.506	2.225.168	1.968.064	68,48
65+ godina	758.633	888.304	1.003.388	1.033.917	1.068.133	140,80
Ukupno	4.284.889	4.151.550	3.964.385	3.723.497	3.456.866	80,68
Struktura (u %)						
0 – 14 godina	15	14	13	12	12	
15 – 64 godina	67	64	61	60	57	
65+ godina	18	21	25	28	31	
Ukupno	100	100	100	100	100	

Tablica 2: predviđanja broja stanovnika u RH do 2051.

Izvor: Akrap, A., (2015.): Demografski slom Hrvatske do 2051.; Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb

U tablici 2 vidljivo je kako se prema predviđanjima udio starijih od 65 godina povećava za čak 40% u odnosu na baznu godinu, te čini 31% ukupnog stanovništva. Dok se broj mladih od 0 do 14 godina smanjuje sve do 2051. godine za 35,5%.

Takvo stanje daljnje će smanjivati demografski fertilitet Republike Hrvatske. S već dosadašnjim opterećenjima i poteškoćama u mirovinskom i zdravstvenom sustavu, za očekivati je da se u budućem razdoblju poteškoće nastave pogoršavati. Zbog takvog ishoda, već sada se zahtijevaju nove ekonomske, porezne, obrazovne reforme.

Projekcija Hrvatske do 2051. predviđa iznimno lošu demografsku sliku, tj. demografsku katastrofu, no UN-ova projekcija stanovništva do 2100. godina procjenjuje značajnije smanjivanje stanovništva. Prema toj projekciji, Republika Hrvatska trebala bi imati svega 2,6 milijuna stanovnika, što je gotovo 40% manje od popisa stanovnika iz 2011. godine.

Prema mišljenju demografa A. Akrapa, daljnji negativni ekonomski trendovi mogli bi značajno ugroziti gospodarstvo u cjelini. Bez promišljene državne intervencije nemoguće je zaustaviti demografske trendove niti ih preokrenuti u pozitivnu smjeru. Primjeri drugih europskih zemalja pokazuju da je takvo šta moguće jedino provođenjem niza pronatalitetnih populacijskih politika

4.2. Uzroci negativne slike u RH

Poznata je činjenica da Hrvatska bilježi vrlo nepovoljne demografske slike dugi niz godina. Trenutni demografski procesi su rezultat prošlih kretanja stanovništva. Na prijašnje proces utječu razni demografski čimbenici koji također, osim na demografska kretanja stanovništva, utječu i na cjelokupan gospodarski rast. Najznačajniji čimbenici su svakako oni demografski, politički i gospodarski, te se pažnja pridaje i socio-psihološkim. U te čimbenike ubraja se: nedostatak radno sposobnog stanovništva, demografsko starenje stanovništva, migracije, depopulacija, nenaseljeni prostor itd.

“Starenje stanovništva možemo jednostavno definirati kao rast udjela starijih u ukupnoj populaciji. Postoje brojne mjere demografskog starenja, no demografi najčešće koriste udio starih (65+) u populaciji, indeks starenja, koeficijent dobne ovisnosti starijih, udio mladih (0-14) u populaciji i medijalnu ili prosječnu starost populacije. Starenje je dugoročni demografski proces povezan sa periodima rasta fertiliteta (tzv. baby boom) i pada fertiliteta (tzv. baby bust) i bez imigracije porast stanovništva ovisi uglavnom o veličini kohorti i kohortni je fenomen. Starenju najviše doprinosi snižavanje fertiliteta, produljenje životnog vijeka ali i emigracija mladih” (Čipin I. 2014.)

Rast broja starijeg stanovništva, tj. smanjenje broja mladog stanovništva izaziva veliku zabrinutost, zbog prognoza o rastu troškova koje će demografsko starenje pokrenuti u nadolazećim godinama. Prilagodбом javne politike na demografsko starenje stanovništva taj problem neće biti od važnosti, no ukoliko se javna politika ne prilagodi na vrijeme socijalno financijski troškovi bi mogli postati jedan od najvećih problema.

Demografski fenomen koji ima utjecaj na prostorni razvoj naziva se depopulacija. Depopulacija je zahvatila cjelokupnu Hrvatsku na regionalnoj i na nacionalnoj razini, te se stanovništvo Hrvatske smanjuje sve više. Županije kod kojih je dugi niz godina prirodni prirast negativan i koje su ekonomski najmanje razvijene, posebno su pogođene depopulacijom

“Migracijska kretanja imaju učinak na dobno-spolnu strukturu nekog područja, pa primjerice ako populacija u reproduktivnoj dobi iseljava to će i uz nepromijenjene stope fertiliteta nepovoljno djelovati na prirodno kretanje, a emigracija još i dodatno ubrzava depopulaciju i starenje. Emigracijska područja zbog različitih socio-ekonomskih razloga nisu atraktivna za mlade ljude,

samogeneriraju iseljavanje, daljnju depopulaciju te na koncu ubrzano demografsko starenje.” (Čipin I. 2014.)

Rješenje za depopulaciju i manjak radne snage mnoge županije vide u imigraciji. No, ruralna i ekonomski slabije razvijena područja nisu atraktivna za imigraciju, stoga prostor oko glavnog grada imaju pozitivan migracijski saldo, a ruralna negativan. Migracije mogu imati veći učinak na broj stanovništva nego što ima prirodni prirast stanovništva.

4.3. Primjeri dobre prakse RH

Mnogobrojni su primjeri u kojima Vlada ili gradonačelnici gradova i općina pokušavaju popraviti demografsku sliku Hrvatske. Svjesni su trenutnog stanja i sa nekim mjerama populacijske i obiteljske politike namjeravaju potaknuti imigraciju u njihova mjesta, odnosno potaknuti većem broju novorođenčadi, tj. prirodnom prirastu stanovništva.

Primjerice otok Vir je omogućio po svakom djetetu određenu naknadu. Za prvo dijete na otoku Viru naknada je 12 000 kn, koje se geometrijskom stopom uvećava za svako iduće dijete. Za drugo dijete stanovnici Vira dobiti će 24 000 kn, za treće 48 000, za četvrto 96 000, a za peto čak 192 000 kn. Obitelj koja bi imala petero djece bila bi bogatija za nestvarnih 372 000 kn. Vrtić, također ne moraju financirati, a besplatni su im i udžbenici u školama. Godišnje izdvajaju oko 30 000 kn po djetetu u vrtiću. Rezultat toga je rast stanovništva, prije osam godine Vir je imao oko tri tisuće stanovnika, a sada ima blizu pet tisuća. Na projektu demografskog oporavka rade posljednjih 15 godina.

Za sličan potez odlučila se i gradska uprava Kutjeva te su tako donijeli odluku o povećanju naknade za novorođenu djecu. Naknada za prvo dijete iznosit će 2000 kn, a za svako iduće 1000 kn više, prije te odluke naknada je iznosila 1000 kn za svako dijete. Uz te naknade, uprava Kutjeva pomoći će u rješavanju stambenog pitanja u iznosu od 200 do 250 eura po četvornom metru stana, uz pomoć oko papirologije i dokumentacije. A gradi se i novi vrtić za djecu projektno vrijedan 7,5 milijuna kuna.

Mnogo općina i gradove slijedilo je slične primjere, no zbog malog proračuna s kojim raspoložu nisi sve općine u stanju dati ni približne naknade kao otok Vir. Jedan od takvih primjera je i općina Levanjska Varoš koja ima svega 6.9 stanovnika četvornom kilometru. Naknada za

prvorodenče i drugorodenče iznosi 2000 kn, za treće 5000, a za četvrto i svako iduće čak 10000 kn. Općina je prethodnih godina davala za svako dijete 1000 kn.

Radi jačanja demografske slike, čelnici Vrbovskog pokrenuli su projekt za obnovu starih kuća. U proračunu su za tu mjeru osigurali milijun kuna. Mladi koji se odluče doseliti u Vrbovsko, ostanu u njemu barem jedno desetljeće dobiti će 100 000 kn, ukoliko ulože barem još toliko. Od pet tisuća ljudi koje živi u Vrbovskom samo je tisuću umirovljenika, petstotinjak djece, a ostali su srednje dobi, odnosno radno sposobno stanovništvo

Hrvatska vlada subvencijom stambenih kredita podupire mlade pri kupnji stanova te bržem osamostaljenju. Tako pomažu pri otplati kredita pri kupnji kuće ili stana, odnosno pri izgradnji kuće u trajanju od pet godina. Rok se produžuje svakim novorođenim djetetom u iznosu od dvije godine. U svrhu poboljšanja subvencije od ove godine, rok trajanja se produljuje i za svako dijete koje osoba ima u vrijeme prijave za kredit u trajanju od jedne godine. U subvencioniranje se ubrajaju krediti do najviše 1 500 eura po četvornom metru, a visina subvencije se raspoređuje po indeksu razvijenosti mjesta koji se kreće od 30 do 51%. Subvenciju mogu zahtijevati građani mlađi od 45 godina s prebivalištem u Hrvatskoj koji nemaju u svome vlasništvu stan, odnosno kuću

4.4. Mjere za poticanje pozitivne demografske slike

Za pozitivnu demografsku sliku potrebno je poticati razne mjere i aktivnosti. Potrebno je slijediti već neke od dobrih primjere koje imamo, te urediti populacijsku politiku. Neke od mjera svakako su:

- Najbolje rješenje za suočavanje demografskih trendova bila bi kombinacija obiteljske politike i selektivne imigracijske politike. Što bi omogućilo jednostavnije usklađenje između poslovnih obaveza i podizanja djece
- Proimigracijsku politiku treba provoditi u onim područjima kojima mjere za podizanje fertiliteta ne pomažu. Stabilnost i prijateljstvo u obiteljima čini obiteljsku politiku dugoročnim rješenjem koja bi u kombinaciji s ostalim politikama, prije svega ekonomskim i socijalnim mogla usporiti, pa možda i preusmjeriti degradaciju pojedinih područja

- Glavni cilj obiteljske politike trebao bi se temeljiti na blagostanju roditelja i djece. Moderna obiteljska politika trebala bi omogućiti roditeljima više vremena za obitelj i sudjelovanje u društvenom životu
- Omogućiti financijska sredstva regionalnim i lokalnim samoupravama za provođenje određenih mjera obiteljske politike
- U budućim urbanističkim planovima dizajnirati okruženje u kojemu živimo na obiteljsko prijateljski način
- Subvencioniranje obrazovnog sustava od vrtića do fakulteta
- Omogućiti dječji doplatok sve dok se dijete školuje po primjeru u ostalim europskim zemljama
- Omogućiti radno sposobnom stanovništvu radna mjesta
- Urediti obrazovni sustav te ga kreirati na osnovi tržišta rada
- Ostale mjere

5. Rasprava

Republika Hrvatska nalazi se pred demografskom katastrofom, zbog depopulacije stanovništva, njenog starenje, migracija, nezaposlenosti i političkih razloga. To su sve čimbenici koji su povezani i vežu jedan drugog.

Stanovništvo Hrvatske postaje osamostaljeno u sve kasnijoj dobi, tj. sve kasnije napuštaju domove. Također sve rjeđe ulaze u brakove što je rezultiralo malim brojem osnivanja obitelji. Razlog tome su svakako trenutno stanje na tržištu rada, veliki broj nezaposlenih i puno ljudi na rubu siromaštva. Za „bolje sutra“ veliki broj stanovništva odlučilo se na odlazak iz Hrvatske te potražiti u inozemstvu ono što im Hrvatska u ovom trenutku ne može ponuditi. Veliki broj odseljenih svakako se oslikava na trenutnu demografsku sliku, ali i buduću. Radno sposobno stanovništvo novac zarađuje u inozemstvu ujedno ga tamo i troši što će uvelike opteretiti mirovinske fondove, koji će u budućnosti biti pod sve većim opterećenjem. Mlado stanovništvo u inozemstvu također osniva i obitelj te tako dok prirodni prirast u Hrvatskoj pada, prirodni prirast u inozemstvu raste od strane Hrvatskih državljana. Pa je primjerice, 2017. kada je u Hrvatskoj zabilježen najmanji broj novorođenčadi, u Njemačkoj je zabilježen porast od gotovo 60%. Migracijski saldo je negativan već više od 10 godina, što predstavlja već spomenute probleme. Budućnost Hrvatske prema projekcijama bit će u rukama stanovništva starijih od 65 i više godina. To je podatak na koji bi se trebalo što prije reagirati, inače Hrvatskoj prijeti demografska katastrofa.

Postoje razne mjere kojima se pokušava to stanje izbjeći no oni su kratkoročnog vijeka. Hrvatska bi uređenim mjerama mogla popraviti svoju demografsku sliku. Poticanjem stanovništva na stvaranje obitelji raznim subvencijama za novorođenu djecu povećao bi se prirodni prirast stanovništva. Dječjim doplatkom kroz cijelo školovanje, također bi povećao prirodni prirast. Reformom u obrazovnom sustavu koje bi bile usmjerene na tržište rada, zasigurno bi popravilo stanje nezaposlenosti, odnosno iseljavanju stanovništva.

6. Zaključak

Zaključak ovog rada jest da je demografska slika Republike Hrvatske u katastrofalnom stanju, a prema projekcijama to stanje će se samo pogoršati u budućnosti. Hrvatskoj prijete izumiranje i demografska katastrofa.

Iako je demografsko stanje iznimno loše, u 2018. godini se vide neke promjene u odnosu na prethodne godine. Broj odseljenih stanovnika pao je naspram godine prije, a znatno je povećan i broj doseljenih. Što bi značilo da je Hrvatska svjesna svoje situacije i pokušava ju popraviti sa imigrantima, također veliki broj Hrvata se počeo i vraćati u svoju zemlju.

Svjesni situacije u kojoj se nalazi puno lokalnih i regionalnih područja odlučilo se na popravljavanje demografske slike u svojim krajevima, sa raznim subvencijama i naknadama, namijenjenih mladima u svrhu osnivanja obitelji.

Hrvatskoj su potrebne nove reforme i bolji pristup u sadašnjim problemima. A glavni ciljevi trebali bi biti usporenje procesa demografskog starenja stanovništva, smanjenje broj odseljenog stanovništva, ublaživanja tempa depopulacija najugroženiji područja, poticanje naseljavanja mlađe populacije u ruralnu i slabije ekonomski razvijena područja, osigurati im bolje uvjete života, te pružiti priliku zaposlenja.

Razlozi tome su svakako bolja slika demografske slike Hrvatske, bezbrižnija budućnost i omogućavanje gospodarskog rasta

Literatura

Knjige:

1. Grizelj, M., Akrap, A., (2011.): Projekcija stanovništva Republike Hrvatske od 2010. do 2061.; Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske; Zagreb
2. Vranješ-Šoljan, B., (2008.): Prvi opći popis stanovništva u Habsburškoj Monarhiji iz 1857.: Konceptija, metodologija i klasifikacija popisnih obilježja, Filozofski fakultet, Zagreb
3. Vekarić N., Vranješ-Šoljan B., (2009.) Početak demografske tranzicije, Zagreb
4. Wertheimer-Baletić, A., (2017.) Demografska teorija, razvoj stanovništva Hrvatske i populacijska politika (izbor radova), Samobor

Znanstveni članci:

1. Akrap, A., (2015.): Demografski slom Hrvatske do 2051.; Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb
2. Milinković D., (1996.) Teorija i metodologija socijalnog rada; Populacijska politika; Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu
3. Wertheimer Baletić, A., (2015.) Demografski tranzicijski process – kontinuitet ili diskontinuitet; Izvorni znanstveni članak
4. Čipin I., (2014.) Demografski scenarij i migracije, Ekonomski fakultet, Zagreb

Internet:

1. Croatia EU, Demografska slika RH <https://croatia.eu/article.php?id=14&lang=1>, pristupljeno 15.09.2017
2. Enciklopedija HR, Demografija, <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=14510>, pristupljeno 11.09.2019.
3. Enciklopedija HR, Demografska tranzicija, <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=14512>, pristupljeno 11.09.2019,
4. E-sfera HR, <https://www.e-sfera.hr/dodatni-digitalni-sadrzaji/eb08e3f2-0110-456c-98dc-ace2300b01e7/>, pristupljeno 10.09.2019.

5. Study com, Malthusian theory of Population Growth, <https://study.com/academy/lesson/malthusian-theory-of-population-growth-definition-lesson-quiz.html> , pristupljeno 12.09.2019.
6. Državni zavod za statistiku, Prirodno kretanje stanovništva RH u 2018. https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2019/07-01-01_01_2019.htm, pristupljeno 17.09.2019.
7. Državni zavod za statistiku, Migracija stanovništva RH u 2018. https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2019/07-01-02_01_2019.htm, pristupljeno 17.09.2019.
8. Državni zavod za statistiku, Hrvatska u brojkama 2018., https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/CroInFig/croinfig_2018.pdf, pristupljeno 17.09.2019.
9. Državni zavod za statistiku, Robna razmjena Hrvatske s inozemstvom https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2018/04-02-01_12_2018.htm, pristupljeno 17.09.2019.
10. Slobodna Dalmacija, Ovo je prava demografska slika Hrvatske, <https://www.slobodnadalmacija.hr/novosti/hrvatska/clanak/id/557127/ovo-je-prava-demografska-slika-hrvatske-drzavni-statisticari-otkrivaju-koliko-nas-je-jos-ostalo-u-zemlji-broj-roenih-i-umrljih-koliko-je-bilo-brakova-razvoda>, pristupljeno 13.09.2019.
11. RTL HR, <https://www.rtl.hr/vijesti-hr/novosti/hrvatska/3333721/sokantni-podaci-strucnjaka-u-jednoj-godini-broj-hrvata-rodjenih-u-njemackoj-skocio-za-60-posto/>, pristupljeno 18.09.2019.

Popis tablica

Tablica 1. Projekcija broja stanovnika po županijama u Hrvatskoj	15
Tablica 2. predviđanja broja stanovnika u RH do 2051.	16

Popis slika

Slika 1 opći model zapadnoeuropskih zemalja i Hrvatske	4
Slika 2 Grafički prikaz podjele populacijske politike prema Warrenu Thompsonu	8
Slika 3 Prikaz stope prirodnog prirasta u razdoblju od 2009. do 2018. godine.....	11
Slika 4 Migracije stanovništva u inozemstvo i u Hrvatsku	12
Slika 5 Hrvatski državljani odseljeni u inozemstvo u 2018. godini prema zemlji odseljenja.....	13